

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai
Siunčiama per TAIS

Į 2026-03-02 Nr. 2D-615

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Valstybės įmonė Registrų centras (toliau – Registrų centras), susipažinusi su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos parengtu ir derinti pateiktu Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo Nr. I-164 pirmojo skirsnio ir 8¹, 10, 16, 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (TAIS Reg. Nr. 26-2808) (toliau – Įstatymo projektas), pagal kompetenciją teikia pastabas ir pasiūlymus Įstatymo projektui (aiškumo dėlei kai kurie pasiūlymai dėstomi lyginamuoju būdu).

1. Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo (toliau – KPI) 2 straipsnio 4 dalyje pateikiama kooperatinės bendrovės samprata, įvardijant kooperatinę bendrovę kaip „įmonę“. Pastebėtina, kad Įstatymo projektu keičiamo KPI 3 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad kooperatinė bendrovė yra ribotos civilinės atsakomybės *juridinis asmuo*. Atsižvelgdami į tai ir į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso¹, taip pat į kituose įstatymuose vartojamas sąvokas, siūlome patikslinti KPI 2 straipsnio 4 dalį, atsisakant sąvokos „įmonė“ vartojimo ir minėtą sąvoką keisti į „juridinis asmuo“.

2. Įstatymo projektu KPI 3¹ straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad informacija apie kooperatines bendroves, kurios yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės, kaupiama Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje ir *skelbiama viešai*. Pažymėtina, kad nėra aišku, kur bus skelbiama informacija apie kooperatines bendroves, kurios yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės, ir kas bus atsakingas už šios informacijos skelbimą viešai, todėl minėta nuostata tikslintina šiuo aspektu.

3. Įstatymo projektu keičiamo KPI 3¹ straipsnio 1, 7, 8, 9, 12 dalyse ir kituose Įstatymo projekto straipsniuose vartojama formuluotė „žemės ūkio kooperatinės bendrovės *žymuo*“. Atsižvelgdami į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių įstatymą registrų informacinėse sistemose registruojami registrų objektai ir tvarkomi šių objektų ir jų registravimo duomenys, siūlome vartoti sąvoką „*duomuo*“ (vietoj „žymuo“), arba, atsižvelgiant į praktinį pavyzdį, susijusį su nevyriausybinėmis organizacijomis, vartoti formuluotę „*žyma, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė*“.

4. Pastebėtina, kad tiek Įstatymo projektu keičiamo KPI 3¹ straipsnio 7 dalyje, tiek minėto straipsnio 8 dalyje įtvirtinamas reguliavimas dėl Vyriausybės įgaliotos institucijos pareigos kreiptis į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją dėl žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomenų išregistravimo. Kadangi Įstatymo projektu keičiamo KPI 3¹ straipsnio 8 dalis detalizuoja kreipimosi į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją tvarką, manytume, kad minėto straipsnio 7 dalis turėtų būti siejama tik su vertinimo metu nustatoma esminiais neatitikimais ir sprendimo dėl jų priėmimu. Atsižvelgdami į tai, siūlome Įstatymo projektu keičiamo KPI 3¹ straipsnio 7 dalies pirmąją pastraipą išdėstyti taip:

„7. Jeigu vertinimo metu nustatomi esminiai neatitikimai, Vyriausybės įgaliota institucija priima sprendimą, kad kooperatinė bendrovė neatitinka šio straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų, ir kreipiasi į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją dėl žemės ūkio kooperatinės bendrovės žymens išregistravimo. Esminiais neatitikimais laikomi šie neatitikimai:“.

5. Įstatymo projektu keičiamo KPI 3¹ straipsnio 8 dalyje, susijusioje su žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomenų išregistravimu, kai įsigalioja sprendimas, kuriuo nustatyta, kad

¹ Antrosios knygos I ir II dalys.

kooperatinė bendrovė neatitinka šio straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų, taip pat numatoma, kad Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomuo gali būti išregistruotas ir kooperatinės bendrovės iniciatyva. Atitinkamai svarstyti, ar žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomuo kooperatinės bendrovės iniciatyva išregistravimas sietinas su Vyriausybės įgaliotos institucijos sprendimu ar kooperatinės bendrovės neatitikimu nustatytiems reikalavimams. Atitinkamai siūlytume patikslinti minėtą nuostatą. Jei kooperatinė bendrovė gali savo iniciatyva kreiptis dėl žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomens išregistravimo ir net jei atitinka KPI keliamus reikalavimus, nuostatą dėl kooperatinės bendrovės teisės kreiptis dėl žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomens išregistravimo savo iniciatyva, siūlytume įtvirtinti atskira KPI 3¹ straipsnio dalimi.

6. Įstatymo projektu (KPI 3¹ straipsnio 9 dalis) nustatoma, kad pakartotinio žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomens *suteikimo tvarką* nustato žemės ūkio ministras, o kooperatinė bendrovė, kuriai buvo panaikintas žemės ūkio kooperatinės bendrovės žymuo, gali pakartotinai jį įgyti minėtos dalis punktuose nurodytais atvejais, sąlygomis.

Atsižvelgiant į Įstatymo projektu siūlomą reguliavimą KPI 3¹ straipsnio 1 dalyje dėl žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomens įregistravimo bei dėl minėto duomens išregistravimo Vyriausybės įgaliotos institucijos sprendimu, siekiant teisinio aiškumo, siūlytina patikslinti Įstatymo projektą ir KPI įtvirtinti bendro pobūdžio nuostatas, nustatančias, kokia tvarka kooperatinė bendrovė gali būti pakartotinai laikoma žemės ūkio kooperatine bendrove ir atitinkamas duomuo, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, pakartotinai rašomas į Juridinių asmenų registrą. Iš dabartinių Įstatymo projektu siūlomų nuostatų nėra aišku, ar visais atvejais pakartotinai tapti žemės ūkio kooperatine bendrove galima tik po atlikto priežiūros institucijos įvertinimo, kas ir kokia tvarka kreipsis į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją.

7. Siūlome atsisakyti KPI 3¹ straipsnio 10 dalies, numatančios, kad „Šio straipsnio nuostatų įgyvendinimo tvarką nustato žemės ūkio ministras.“ arba ją patikslinti, kurių KPI 3¹ straipsnio nuostatų įgyvendinimo tvarka bus nustatyta žemės ūkio ministro, nes, pvz., KPI 3¹ straipsnio nuostatos, susijusios su žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomens registravimu, bus įgyvendintos ir detalizuotos Juridinių asmenų registro nuostatais, kuriuos tvirtina Juridinių asmenų registro informacinės sistemos valdytoja – Teisingumo ministerija², o ne žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

8. Kadangi Įstatymo projektu KPI 3¹ straipsnio 3 ir 11 dalys savo reguliavimo dalyku yra susijusios, siūlytina jas apjungti. Be to, minėtas nuostatas siūloma suderinti tarpusavyje dėl informacijos gavimo šaltinių (KPI 3¹ straipsnio 3 dalyje nėra nurodytos valstybės ir savivaldybės institucijos), taip pat patikslinant vartojamas sąvokas vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 straipsnio 30–33 dalimis, 8 ir 9 straipsniais.

9. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu atsisakoma pripažinimo žemės ūkio kooperatine bendrove procedūros, ir į KPI 3¹ straipsnio 1, 7 ir 8 dalimis siūlomą reguliavimą, KPI 3¹ straipsnio 12 dalyje apibendrinta vieša ataskaita neturėtų būti sietina su žemės ūkio kooperatinių bendrovių žymens *suteikimu ir panaikinimu* praėjusiais kalendoriniais metais (turėtų būti sietina su žemės ūkio kooperatinių bendrovių duomens įregistravimu ir išregistravimu).

10. Kadangi pagal Įstatymo projektu keičiamo KPI 3² straipsnio 1 dalį miško savininkų kooperatinėms bendrovėms *mutatis mutandis* taikomos KPI 3¹ straipsnio nuostatos t. y. kooperatinė bendrovė laikoma miško savininkų kooperatine bendrove, jei ji atitinka KPI nustatytus reikalavimus, o duomuo, kad kooperatinė bendrovė yra miško savininkų kooperatinė bendrovė, būtų įregistruojamas Juridinių asmenų registre savideklaracijos principu, t. y. Įstatymo projekte nenustatyta pripažinimo procedūra, siūlytina tikslinti KPI 3² straipsnio 1 dalį ir kitas nuostatas, atsisakant sąvokos „*pripažinta*“ vartojimo (vietoje jos vartoti sąvoką „*laikoma*“).

11. Atitinkamai atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu nenumatoma pripažinimo miško savininkų kooperatine bendrove procedūra, manytina, kad KPI 3² straipsnio 2 dalis yra perteklinė.

12 Įstatymo projekto 2 straipsniu siūloma KPI papildyti 8¹ straipsniu dėl pasyvių narių, jų

² Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktas. Šiuo metu (iki tol, kol Juridinių asmenų registras bus pertvarkytas pagal 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojusios redakcijos Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo reikalavimus) galioja Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtinti Juridinių asmenų registro nuostatai.

statuso. Iš minėto KPI straipsnio nuostatų nėra aišku, kas nusprendžia, kad konkretus narys turi šį statusą ar neturi jo, kokia tvarka ar periodiškumu nariai bus vertinami ir nustatoma, ar jie yra pasyvūs ar ne, ir kur pasyviais laikytini nariai bus nurodyti. Pažymėtina, kad šie aspektai Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytojui svarbūs vertinant narių balsų skaičių.

13. Vadovaujantis KPI 16 straipsnio 1 dalies 3 punktu, bei Įstatymo projektu keičiamos KPI 16 straipsnio 8 dalies paskutiniu sakiniu³, kurie siejami ne tik su valdybos ir stebėtojų tarybos narių rinkimu, bet ir su valdybos pirmininko, siūlytina papildyti Įstatymo projektu keičiamos KPI 16 straipsnio 8 dalį, suderinant jos nuostatas (sakinius) tarpusavyje, įtraukiant į jas ir valdybos pirmininką.

14. Pažymėtina, kad nėra aiškus Įstatymo projektu keičiamos KPI 16 straipsnio 8 dalies (kiek ji susijusi su kooperatinės bendrovės nario turimų balsų skaičiumi, lygiu visų į valdybą arba stebėtojų tarybą pasiūlytų kandidatų skaičiui) su galiojančio KPI 11 straipsnio 1 dalies 2 punktu, reglamentuojančio kooperatinės bendrovės nario turimų balsų nustatymą, santykis. Kyla klausimas, kaip turėtų būti skaičiuojami kooperatinės bendrovės narių balsai: jei kooperatinės bendrovės narys pagal kooperatinės bendrovės įstatus turi, pvz., 3 balsus, ar jo 3 balsai turės būti dauginami iš kandidatų skaičiaus (pvz., jei kandidatų bus 3, tai tas narys turės 9 balsus), ar kooperatinės bendrovės narys iš viso turės tik tiek balsų, kiek bus kandidatų nepriklausomai nuo to, kiek turi balsų pagal kooperatinės bendrovės įstatus (pvz., jei kandidatų bus 3, tai tas narys turės 3 balsus).

15. Įstatymo projekto 7 straipsnis, kuriame reglamentuojamas Įstatymo projekto įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas, tikslintinas šiais aspektais:

15.1. Įstatymo projekto nuostatų įsigaliojimas ir įgyvendinimo terminai yra susieti su 2027 m. sausio 1 d. – numatoma, kad Įstatymo projektas įsigalioja 2027 m. sausio 1 d. (7 straipsnio 1 dalis), taip pat numatoma, kad iki 2027 m. sausio 1 d. Juridinių asmenų registre turi būti atlikti techniniai ir informacinių sistemų pakeitimai, būtini šio Įstatymo projekto įgyvendinimui (7 straipsnio 3 dalis).

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Įstatymo projekto aiškinamojo rašto 12 ir 13 punktus Įstatymo projekto nuostatų įsigaliojimas ir įgyvendinimas (atitinkamai ir Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų skyrimas) siejamas su 2028 m.:

- „Įstatymo įgyvendinimui reikalingus įgyvendinamuosius teisės aktus turėtų priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos *iki 2027 m. gruodžio 31 d.*“

- „Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis susijęs su Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimais, reikalingais žemės ūkio kooperatinės bendrovės žymens registravimui ir jo tvarkymui. Preliminariai vertinama, kad šiems informacinių sistemų pakeitimams, įskaitant sąsajos duomenų mainams sukūrimą ir papildomus pakeitimus elektroninėje dokumentų teikimo aplinkoje, bendra lėšų suma sudarytų apie 90 642,50 Eur su PVM. Atsižvelgiant į siūlomą įgyvendinimo terminą, prognozuojama, kad 2026–2027 metais reikšmingų biudžeto asignavimų gali neprireikti, o pagrindinis lėšų poreikis aktualus 2028 metais (iki numatytos įgyvendinimo datos). <...>“.

Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, 2026 m. metams valstybės biudžeto lėšos Įstatymo projektui įgyvendinti nėra suplanuotos, todėl ir praktiškai įgyvendinti Įstatymo projektu siūlomą reguliavimą iki 2027 m. sausio 1 d. nesant reikalingo finansavimo nebus galimybių.

Atsižvelgdami į tai, siūlome Įstatymo projekto nuostatų įsigaliojimą ir įgyvendinimo terminus nukelti į 2028 m. Įvertinę jau suplanuotus darbus dėl kitų informacinių sistemų, siūlytume Įstatymo projekto įsigaliojimą numatyti 2028 m. liepos 1 d. Atitinkamai pagrindinis lėšų poreikis aktualus 2027–2028 metais.

Papildomai informuojame, kad reikalingų valstybės biudžeto lėšų poreikis gali kisti priklausomai nuo galutinės Įstatymo projekto nuostatų redakcijos.

15.2. Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalyje numatoma, kad Vyriausybės įgaliota institucija ir žemės ūkio ministras iki 2026 m. gruodžio 31 d. priima įgyvendinamuosius teisės aktus.

Įstatymo projektu siūlomiems KPI pakeitimams taip pat bus reikalingi ir Juridinių asmenų registro nuostatų, už kuriuos atsakinga Juridinių asmenų registro informacinės sistemos valdytoja – Teisingumo ministerija, pakeitimai, todėl siūlome patikslinti Įstatymo projekto 7 straipsnio 2 dalį šiuo

³ „<...> Jeigu renkant valdybos pirmininką, valdybos narį arba stebėtojų tarybos narį yra pasiūlytas tik vienas kandidatas, tokiu atveju valdybos pirmininku, valdybos nariu arba stebėtojų tarybos nariu išrenkamas kandidatas, surinkęs daugiau balsų už negu prieš.“

aspektu.

15.3. Įstatymo projekto 7 straipsnio 3 ir 4 dalyse tam tikri įpareigojimai nustatomi Juridinių asmenų registrui („Juridinių asmenų registras <...> atlieka techninius ir informacinių sistemų pakeitimus“, „Juridinių asmenų registras <...> įrašo“). Pastebėtina, kad, vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 straipsnio 30 dalimi, registras suprantamas kaip „informacinėje sistemoje tvarkomas registruojamą objektą ar objektus apibūdinantis *duomenų rinkinys ar rinkiniai*, kuriems nustatomos specialios registravimo sąlygos“, todėl Juridinių asmenų registras nėra subjektas, kuriam Įstatymo projektu gali būti nustatomi įpareigojimai. Atsižvelgiant į tai, siūlytina patikslinti minėtas Įstatymo projekto nuostatas, nurodant arba subjektą, atsakingą už tų įpareigojimų įgyvendinimą, arba, kad pakeitimai turi būti atlikti Juridinių asmenų registre ir Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje, o duomenys įrašomi Juridinių asmenų registre.

15.4. Nėra aišku, kokia tvarka žemės ūkio kooperatinės bendrovės duomuo turės būti įrašytas Juridinių asmenų registre kooperatinėms bendrovėms Įstatymo projekto 7 straipsnio 6 dalyje nurodytu atveju. Atitinkamai siūlome šį aspektą aiškiai reglamentuoti kaip, pvz., tai padaryta Įstatymo projekto 7 straipsnio 4 dalyje.

15.5. Įstatymo projekto 7 straipsnio 4–6 dalyse numatytos tam tikros specialios nuostatos siejamos tik su žemės ūkio kooperatinėmis bendrovėmis, nors Įstatymo projektu keičiamame KPI yra ir nustatomas reguliavimas su miško savininkų kooperatinėmis bendrovėmis (KPI 3² straipsnis). Atitinkamai svarstytina, ar į Įstatymo projekto 7 straipsnio 4–6 dalis neturėtų apimti ir miško savininkų kooperatinių bendrovių.